

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.004.01.2023

Mateusz Damrat
Państwowy Instytut Geologiczny
– Państwowy Instytut Badawczy
ul. Rakowiecka 4
00-975 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/060 – Wykrywanie i przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalin

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (dalej: PIG lub Instytut), ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mateusz Damrat, Dyrektor PIG (dalej: Dyrektor) od 9 października 2019 r., w okresie od 4 października 2019 r. do 4 października 2019 r. dyrektorem była Małgorzata Woźnicka, a w okresie od 24 listopada 2018 r. do 3 października 2019 r. – Agnieszka Wójcik.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań dotyczących identyfikacji i określania skali pozyskiwania kopalin bez wymaganej koncesji lub z naruszeniem jej warunków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2023 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla działalności jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kinga Komenda, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/26/2023 z 17 lutego 2023 r. 2. Łukasz Pieńkowski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/25/2023 z 17 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 1-4, 5)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą w PIG podejmowano prawidłowe działania w zakresie identyfikacji i określenia skali pozyskiwania kopalin bez wymaganej koncesji lub z naruszeniem jej warunków na obszarze kraju. Jednym z efektów realizowanego w latach 2019-2022 zadania pod nazwą *Monitoring odkrywkowej eksploatacji kopalin* (dalej również: *MOEK*), było zidentyfikowanie około 13 700 miejsc niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin.

W Instytucie podejmowano również działania edukacyjno-informacyjne dotyczące nielegalnej eksploatacji kopalin. Problematyka ta poruszana była przez pracowników PIG w wystąpieniach konferencyjnych, w trakcie szkoleń m.in. dla przedstawicieli organów administracji geologicznej, jak również w artykułach naukowych. Ponadto w ramach realizowanego projektu pn. *Geologia Samorządowa serwis informacyjno-edukacyjny PIG-PIB w zakresie geologii, górnictwa, ochrony środowiska, administracji i przepisów prawa*, na stronie internetowej Instytutu utworzono serwis informacyjno-edukacyjny *Geologia Samorządowa*³, w którym prezentowane były m.in. informacje dotyczące nielegalnej eksploatacji kopalin.

W PIG w okresie objętym kontrolą z własnej inicjatywy podejmowano działania w celu nawiązania współpracy z organami nadzoru górniczego oraz zgłaszano do Ministerstwa Klimatu i Środowiska propozycje zmian przepisów prawa mające na celu przeciwdziałanie i ograniczanie nielegalnej eksploatacji kopalin.

Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła nierzetelnego prowadzenia rejestru obszarów górniczych.

---

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dostępny pod adresem <https://www.pgi.gov.pl/geologia-samorzadowa/start.html> (dostęp w dniu 15 maja 2023 r.).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Realizacja zadań dotyczących identyfikacji i określania skali pozyskiwania kopalin bez wymaganej koncesji lub z naruszeniem jej warunków.

Opis stanu faktycznego

Zasady funkcjonowania, organizacja i główne zadania Instytutu zostały określone w ustawie o instytutach badawczych, pgg⁵, statucie⁶ i regulaminie organizacyjnym. Zgodnie z § 3 statutu do podstawowej działalności PIG należy m.in. prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych z dziedziny nauk inżynierjno-technicznych, dziedziny nauk ścisłych i przyrodniczych oraz innych służących gospodarce narodowej; opracowywanie nowych metod badawczych z zakresu geologii i górnictwa; wykonywanie badań, opinii, analiz i ekspertyz w zakresie geologii, górnictwa, ochrony środowiska i georóżnorodności, rozpoznawania warunków hydrogeologicznych i geologiczno-inżynierskich, monitoringu środowiska oraz rozpoznawania i prognozowania geozagrożeń, a także zasobów surowcowych, hydrogeologii i geologii inżynierskiej; realizacja prac w zakresie geologii i górnictwa, w tym poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania kopalin; prowadzenie działań na rzecz ochrony dziedzictwa geologicznego oraz działalności edukacyjnej, popularyzatorskiej i szkoleniowej; współpraca z innymi jednostkami naukowymi i instytucjami państwowymi realizującymi zadania z dziedziny nauk inżynierjno-technicznych, dziedziny nauk ścisłych i przyrodniczych, a także współpraca z instytucjami innych krajów wykonującymi zadania służby geologicznej i hydrogeologicznej. Przedmiot działalności Instytutu obejmuje również realizację polityki państwa w zakresie geologii, w tym zasobów surowcowych, hydrogeologii i geologii inżynierskiej, w szczególności na potrzeby gospodarki zasobami naturalnymi, gospodarki wodnej, bezpieczeństwa surowcowego, bezpieczeństwa energetycznego, ochrony środowiska, gospodarki przestrzennej i budownictwa. Instytut wykonuje zadania państwowej służby geologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej.

(akta kontroli str. 7-25)

Problematyka niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin była przedmiotem badań PIG w ramach prac prowadzonych przy realizacji *Mapy Geośrodowiskowej Polski*⁷ w latach 2009-2015. Kontynuacją tego projektu było, realizowane w okresie objętym kontrolą, zadanie pn. *Monitoring odkrywkowej eksploatacji kopalin*, które było częścią przedsięwzięcia *Zadania państwa wykonywane przez państwową służbę geologiczną w zakresie ochrony georóżnorodności i geologii środowiskowej realizowane od 2019 r.* Przedmiotem opracowania MOEK były wyrobiska funkcjonujące w obrębie udokumentowanych złóż kopalin (eksploatacja prowadzona niezgodnie z warunkami koncesji, tj.: wykraczająca poza granice złóż/obszarów i terenów górniczych oraz poza nimi (eksploatacja prowadzona mimo braku koncesji), a także eksploatacja prowadzona po upływie terminu ważności koncesji i nieprowadzenie prac rekultywacyjnych po zakończeniu działalności górniczej.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2023 r. poz. 633), dalej: pgg.

⁶ Obowiązujący statut PIG stanowi załącznik do decyzji Ministra Środowiska z dnia 4 maja 2020 r. Poprzednie wersje statutu obowiązujące w okresie objętym kontrolą: statut nadany decyzją nr 51 Ministra Środowiska z 20 grudnia 2016 r., zmieniony: decyzją nr 1 Ministra Środowiska z 9 lutego 2017 r., decyzją nr 1 Ministra Środowiska z 10 stycznia 2018 r., decyzją nr 54 Ministra Środowiska z 7 października 2019 r.

⁷ W efekcie prac zebrano dane o ponad 3600 punktach niekoncesjonowanej eksploatacji.

Celem zadania było:

- opracowanie dla całego kraju kompletnej informacji o miejscach niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin (w granicach i poza granicami złóż) oraz utrzymanie i prowadzenie spójnej bazy danych, zawierającej uzyskane i udokumentowane informacje;
- uzyskanie informacji o prawidłowości prowadzonych prac rekultywacyjnych na złożach zaniechanych i wybilansowanych, eksploatowanych metodą odkrywkową;
- stała współpraca z organami administracji górniczej i geologicznej oraz bieżące informowanie ich o zaewidencjonowanych miejscach niekoncesjonowanego wydobycia kopalin, a także o innych nieprawidłowościach, dotyczących działalności górniczej.

Zadanie to polegało na prowadzeniu monitoringu i kontroli terenowej miejsc niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin (zarówno tych, które zostały zaewidencjonowane przez PIG w latach 2007-2015 w ramach realizacji kolejnych edycji projektu *Mapa Geośrodowiskowa Polski*, jak również nowych miejsc, w których niekoncesjonowane wydobycie podjęto po 2015 r.).

Dla potrzeb zadania opracowano szczegółowe wytyczne dla realizatorów zadania MOEK. Określono w nich etapy realizacji zadania oraz wzory stosowanych dokumentów (np. *Karta wyrobiska*, *Raport końcowy*). Dokument zawierał także *Procedurę opracowania danych do kontroli terenowej złóż i nielegalnej eksploatacji*.

Zgodnie z przyjętą metodologią zadania jako punkt niekoncesjonowanej eksploatacji (dalej: PNE) rozumiano miejsce, w którym jest lub była prowadzona eksploatacja bez wymaganej prawem koncesji na wydobycie, przede wszystkim poza granicami udokumentowanych złóż, lub miejsce położone w granicach złoża – wtedy, gdy eksploatacja nastąpiła bez ważnej koncesji lub po jej wygaszeniu, albo znacznie wykraczała poza obszar górniczy. W ramach zadania przyjęto, że ewidencjonowaniu podlegać będą PNE spełniające następujące kryteria: [1] widoczne świeże ślady eksploatacji⁸, [2] powierzchnia wyrobiska większa niż 1 ar (100 m²), [3] długość ściany wyrobiska w odsłonięciu stokowym minimum 10 m. Weryfikacja w ramach wizji terenowej miejsc niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin poprzedzona była pracami kameralnymi polegającymi na analizie aktualnych zdjęć satelitarnych i lotniczych oraz zgłoszeń od administracji geologicznej i osób fizycznych.

(akta kontroli str. 26-61)

W realizację MOEK w poszczególnych latach była zaangażowana następująca liczba pracowników PIG: 48 – w 2019 r., 69 – w 2020 r., 74 – w 2021 r., 64 – w 2022 r. Zarządzeniem nr 29 z dnia 7 września 2020 r. Dyrektor powołał zespół koordynacyjny ds. realizacji tematu MOEK realizowanego w latach 2019-2022. Jako koordynatora głównego zespołu i kierownika tematu MOEK wyznaczono dr Olimpię Kozłowską.

(akta kontroli str. 66-71)

Dyrektor wyjaśnił: *zespoły koordynacyjne ustanawiane przez dyrektora PIG stanowią dobrowolne (nie obligatoryjne) narzędzie pomocnicze, optymalizujące prace nad realizacją długotrwałych, cyklicznych zadań. Publikacja zarządzenia wynikała ze szczególnej wagi jaką przyłożono do realizacji tego zadania i była działaniem fakultatywnym i nie była konieczna do prawidłowej realizacji zadania. Zarządzenie, poza imiennym przydziałem funkcji, zawiera także uszczegółowiony zakres obowiązków przypisanych poszczególnym pracownikom na zajmowanych stanowiskach w PIG (zał. nr 1 do zarządzenia nr 29/2020). Zadanie państwowej*

⁸ Pod pojęciem świeżych śladów eksploatacji w ramach zadania rozumiano prowadzenie wydobycia w zidentyfikowanym miejscu w okresie ostatnich pięciu lat.

usługi geologicznej Monitoring odkrywkowej eksploatacji kopalni w założeniach opisanych w karcie zadania, miało dać początek stałej obserwacji powierzchni kraju w odniesieniu do prowadzonej odkrywkowej działalności wydobywczej. Z tego powodu Dyrektor powołał zespół liderów koordynujących prace również tego złożonego zadania. Odnosząc się do powołania zespołu koordynacyjnego w trakcie realizacji zadania, nie zaś na początku tej realizacji Dyrektor wyjaśnił: Oczywiście jest to, że zespół koordynacyjny mógł zostać powołany oficjalnie dopiero po sprawdzeniu skuteczności przypisanych na początku realizacji zadania funkcji wraz z podzielonymi obowiązkami pomiędzy poszczególnych pracowników Instytutu. Stąd naturalne przesunięcie w czasie między rozpoczęciem zadania, a opublikowaniem zarządzenia powołującego oficjalnie zespół koordynacyjny. Niemniej jednak należy podkreślić, że organizacja prac oraz podział obowiązków pomiędzy realizatorów nastąpił w pierwszych dniach uruchomienia zadania. Takie podejście porządkujące realizowane zadania pozwala na utrzymanie ich jakości, kontroli wewnętrznej oraz dotrzymanie terminów. W przypadku tego zadania realizatorami byli pracownicy z wielu komórek organizacyjnych (w tym wszystkich oddziałów regionalnych), więc powołanie tego międzykomórkowego zespołu miało także na celu usprawnienie współpracy.

(akta kontroli str.86-93)

Kierownik tematu MOEK wyjaśniła: W momencie uruchomienia zadania 2 stycznia 2019 r. rozpoczęto prace organizacyjne oraz podział funkcji, ról i obowiązków pomiędzy wiodących i kluczowych pracowników przydzielonych do jego realizacji. Zespół koordynacyjny zbudowano na bazie pracowników doświadczonych w innym zadaniu (Mapa Geośrodowiskowa Polski), zawierającym podobne czynności jak w zadaniu MOEK, dotyczące rejestracji wyrobisk eksploatacyjnych położonych poza złożami. O formalne ustanowienie zespołu koordynacyjnego wystąpiono do dyrektora po stworzeniu i wdrożeniu metodyki oraz po przetestowaniu wdrożonych rozwiązań, w tym także systemu kontroli wewnętrznej, po pierwszym roku realizacji zadania oraz po odbiorze merytorycznych efektów prac zrealizowanych w 2019 r. przez Komisję Odbiorów Geologicznych. Przesunięcie w czasie między początkiem prac zespołu koordynatorów a formalnym ustanowieniem ich przez Dyrektora PIG nie miało wpływu na jakość i organizację prac całego, dużego zespołu realizatorów zadania.

(akta kontroli str. 103-106)

Podczas realizacji zadania wdrożono system kontroli wewnętrznej oparty na tzw. odbiorach wewnętrznych poszczególnych etapów zadania. Kierownik tematu wyjaśniła: Przede wszystkim pierwszym etapem prac było przygotowanie jednolitej metodyki i wytycznych dla realizatorów po to, by uzyskane efekty zadania były jednolite i spójne. Służyły temu także organizowane i przeprowadzone szkolenia wewnętrzne oraz zapewnienie stałego kontaktu realizatorom z koordynatorami regionalnymi. Efekty prac były na pierwszym stopniu kontroli poddawane odbiorom wewnętrznym, podczas których koordynatorzy regionalni sprawdzali zgodność opracowanych efektów z metodyką, kompletność i poprawność analiz kameralnych oraz spójność wszystkich wypracowanych efektów dla każdego powiatu (pliki ze zweryfikowanymi lokalizacjami na Google Pro, karty wyrobisk, baza danych oraz tekst raportu wraz z załącznikami). Dopiero po wprowadzeniu uwag i poprawek koordynatora regionalnego komplet materiałów składających się na opracowanie dla każdego powiatu przedkładany był albo do oceny Komisji Opracowań Geologicznych (KOG), albo uznawany za gotowy do przekazania administratorowi baz danych. Przypadki powiatów trudnych lub obfitujących w zdiagnozowane problemy typowane były przedkładane do oceny KOG, a czasem także do recenzji ekspertów zewnętrznych. W kilku przypadkach zdarzyło się, że opracowania były

odrzućane przez KOG ze wskazaniem do ponownego wykonania. Były to jednak wyjątki. Najczęściej autorzy opracowań dostawali listę uwag. Czasami zdarzały się także wyróżnienia prac realizatorów zadania przez członków KOG. W przypadku opracowań ocenianych przez KOG dopiero po zatwierdzeniu przez koordynatora regionalnego wprowadzenia uwag KOG opracowanie uznawane było za skończone i gotowe do przekazania administratorowi baz danych. Był to wieloetapowy system kontroli jednak był on niezbędny z uwagi na mnogość wykonawców, złożoność prac, trudny do uniknięcia pierwiastek subiektywnej oceny autorskiej, np. stanu rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych, więc wymagało skutecznego systemu kontroli. Ostatnia kontrola miała miejsce na etapie scalania baz danych przestrzennych cząstkowych w bazy danych dla większych obszarów regionalnych, wynikających z harmonogramu prac. Podział prac pomiędzy koordynatorów był umowny i następował na początku każdego roku przed rozpoczęciem realizacji poszczególnych etapów. Jeśli chodzi o podział funkcji to koordynatorzy regionalni byli jednocześnie także autorami prac w powiatach, jednak w przypadku realizacji ich prac podlegali ocenie i kontroli innych, wyznaczonych koordynatorów regionalnych. Taki podział prac miał również tę zaletę, że osoby oceniające (koordynatorzy) byli także praktykami znającymi wszystkie aspekty pracy w zadaniu od podszewki i w szczególności: od analizy kameralnej, przez weryfikację terenową, a po kameralne opracowanie materiałów wyjściowych w tym baz danych.

(akta kontroli str. 104-105)

Zadanie było finansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W umowie o dofinansowaniu⁹ określono, że przedsięwzięcie zostanie zakończone 31 grudnia 2022 r., a osiągnięcie efektu rzeczowego – 30 czerwca 2023 r. Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 8347,6 tys. zł (w tym: prace własne 8132,4 tys. zł, prace podwykonawców 215,2 tys. zł).

(akta kontroli str. 85)

Zadanie zostało w pełni zrealizowane. W jego wyniku zinwentaryzowano na obszarze kraju 13 714 PNE, w tym: 2731 w województwie mazowieckim, 1695 – w łódzkim, 1409 – w podlaskim, 1390 – w lubelskim, 1187 – w warmińsko-mazurskim, 885 – w podkarpackim, 832 – w pomorskim, 623 – w wielkopolskim, 578 – w świętokrzyskim, 566 – w kujawsko-pomorskim, 528 – w zachodniopomorskim, 377 – w małopolskim, 334 – w śląskim, 271 – w dolnośląskim, 164 – w lubuskim, 144 – w opolskim.

Największa liczba zinwentaryzowanych PNE dotyczyła nielegalnego wydobycia piasku (9688), piasku ze żwirem (3784), żwiru (836) oraz piasku pylastego i gliniastego (345). W ramach zadania zinwentaryzowane zostały również 4172 miejsca, w których w wyrobiskach poeksploatacyjnych zostały w sposób nielegalny zdeponowane odpady. Ponadto w 214 miejscach prowadzona eksploatacja stanowiła zagrożenie dla będących w pobliżu różnych obiektów infrastruktury¹⁰.

(akta kontroli str. 107)

W okresie realizacji MOEK przeprowadzono rozpoznanie obszaru całego kraju na podstawie analizy zdjęć satelitarnych i lotniczych dla wszystkich 380 powiatów. Rozpatrzono także 15 zgłoszeń dotyczących nielegalnego wydobycia kopalin, które

⁹ Umowa Nr 437/2019/Wn-07/FG-go-dn/D o dofinansowanie w formie dotacji z dnia 20 września 2019 r.

¹⁰ Identyfikowano zagrożenia dla obiektów z wymienionej grupy: sieci energetyczne/telekomunikacyjne, sieci wodociągowe, gazociąg, system sanitarno-deszczowy, drogi gruntowe/utwardzone, linie kolejowe, waly przeciwpowodziowe, budynki, tereny ochrony ujęcia wód podziemnych.

wpływały do PIG. W przypadku dwóch z tych zgłoszeń po przeprowadzeniu weryfikacji w terenie, poinformowano organ nadzoru górniczego i organ koncesyjny.

(akta kontroli str. 62-64)

Na podstawie informacji o miejscach nielegalnego wydobycia w każdym powiecie opracowano bazę danych dla obszaru całej Polski. Dane o nieprawidłowościach zarejestrowanych podczas prac terenowych udostępniono w formie *Kart wyrobisk*. Prowadzono także stałe administrowanie bazą danych, którą udostępniono na portalu Mapy Geośrodowiskowej Polski¹¹. Ponadto opracowano dane do generowania raportów dla poszczególnych powiatów, w których zestawiono informacje zebrane podczas prac terenowych. Raporty te zawierały także wskazówki dla administracji geologicznej dotyczące m.in. skali nielegalnej eksploatacji, nielegalnego składowania odpadów w wyrobiskach¹².

(akta kontroli str. 107)

W latach objętych kontrolą do Instytutu nie wpływały skargi i wnioski dotyczące problematyki nielegalnej eksploatacji kopalin. 15 anonimowych zgłoszeń o nielegalnej eksploatacji zostało uwzględnionych w ramach MOEK i przeprowadzono tam wizje terenowe.

(akta kontroli str. 514-517)

W latach 2019-2023 (I kwartał) realizacja przez PIG zagadnień związanych z nielegalną eksploatacją kopalin była przedmiotem jednej kontroli zewnętrznej przeprowadzonej przez pracowników Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹³. Kontrola dotyczyła przedsięwzięcia *Zadania państwa wykonywane przez państwową służbę geologiczną w zakresie georóżnorodności i geologii środowiskowej realizowane od 2019 r.*, którego jednym z zadań był MOEK. Kontrola ta nie wykazała nieprawidłowości. W latach objętych kontrolą nie prowadzono audytów dotyczących eksploatacji kopalin.

(akta kontroli str. 65, 83-84)

Stosownie do art. 152a ust. 2 pgg, w PIG prowadzony był rejestr obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla (dalej: Rejestr lub ROG). Rejestr ten zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 października 2014 r. w sprawie rejestru obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla¹⁴ (dalej: rozporządzenie w sprawie ROG) obejmował księgę rejestrową oraz zbiór dokumentów i danych (w tym danych przestrzennych) stanowiących podstawę dokonania wpisu i przechowywanych w rejestrze.

Powyższy rejestr prowadzony był również w postaci bazy danych w Systemie Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych Polski – MIDAS¹⁵. System ten oprócz informacji o obszarach i terenach górniczych oraz związanych z nimi koncesjach zapewniał także dostęp do danych o złożach kopalin i gospodarce surowcami. Złożony był z dwóch zintegrowanych ze sobą części (opisowej i mapowej). W części opisowej ROG zawarte były informacje pochodzące z dokumentów stanowiących podstawę dokonania wpisu (tj. m.in. decyzji o udzieleniu koncesji oraz mapy obszaru górniczego i terenu górniczego) m.in. o nazwie obszaru i terenu górniczego

¹¹ <http://emgsp.pgi.gov.pl/emgsp>.

¹² <http://geoportal.pgi.gov.pl/srodowiskowa/dzialalnosc/moek>.

¹³ Kontrola przeprowadzona w dniach 18-24 października 2022 r.

¹⁴ Dz. U. poz. 1469.

¹⁵ Baza danych MIDAS dostępna była pod adresem <https://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web> (dostęp w dniu 8 marca 2023 r.).

oraz jego położeniu, informacje o złożu kopaliny, numerze i przewidywanym terminie ważności koncesji, koncesjodawcy, a także o właściwym miejscowo organie nadzoru górniczego i organie koncesyjnym.

Część mapowa ROG umożliwiała prezentację obszarów (w tym również archiwalnych¹⁶) i terenów górniczych na tle pozostałej treści mapy (np. mapy topograficznej), z poziomu części mapowej, po wybraniu dowolnego obszaru lub terenu górniczego możliwe było odczytanie przypisanych to tego obiektu atrybutów (m.in. nazwy obszaru/terenu górniczego, daty obowiązywania koncesji, powierzchni obszaru/terenu górniczego oraz nazwy złoża).

(akta kontroli str. 556-559, 567-572)

Szczegółową analizą w ramach próby kontrolnej dotyczącej prawidłowości i terminowości wprowadzonych danych do ROG, objęto łącznie 40 obszarów górniczych¹⁷, z których:

- a) W przypadku 21 z nich w okresie objętym kontrolą dokonano wpisu, wykreślenia lub zmiany w ROG, z czego w 10 z tych obszarów z zachowaniem 14-dniowego terminu, o którym mowa w § 9, § 11 pkt 1 oraz § 10 pkt 2 w związku z § 9 rozporządzenia w sprawie ROG. W przypadku pozostałych 11 obszarów górniczych czynności te zostały wykonane w terminie od 16 do 34 dni, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 556-559)

- b) Dziewięć obszarów¹⁸ miało w systemie MIDAS, status „aktualny”, pomimo że termin obowiązywania koncesji upłynął.

Kierownik Zakładu Geologii Złożowej i Gospodarczej wyjaśnił, że obszary te miały „aktualny” status w bazie danych MIDAS, ponieważ do ROG nie zostały przekazane przez właściwe organy koncesyjne decyzje stanowiące podstawę do zmiany statusu w rejestrze (decyzje stwierdzające wygaśnięcie koncesji lub decyzje zmieniające koncesje w zakresie terminu jej obowiązywania). Wskazał on również, że: (...) *rejestr obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla nie posiada instrumentów prawnych do wpływania na organy administracji geologicznej w celu przekazywania dokumentów, oraz że: w ramach weryfikacji prowadzonej w archiwum ROG oraz bazie danych MIDAS, rejestr podejmuje starania i kieruje prośby do organów koncesyjnych o przekazanie brakujących dokumentów. Proces weryfikacji jest jednak wykonywany etapami i rozłożony w czasie, ponieważ priorytetem jest realizacja dokumentów bieżąco napływających do rejestru.*

(akta kontroli str. 556-559, 576-577, 582)

- c) Terminy ważności koncesji udzielonych dla trzech¹⁹ obszarów górniczych, wskazane w części opisowej systemu MIDAS były różne od terminów wskazanych w części mapowej tego systemu, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

- d) Sześć obszarów górniczych miało aktualne i prawidłowe dane.

¹⁶ Tj. obszarów dla których koncesja wygasła lub została cofnięta.

¹⁷ Wybranych celowo z uwzględnieniem kryterium położenia (po osiem obszarów z województw: dolnośląskiego, małopolskiego, podkarpackiego, pomorskiego i świętokrzyskiego).

¹⁸ Dot. obszarów: Dyminy, Michałów, Bychowo, Marszowice - Raba 2 pole 1, Bysina II, Żuromino IV, Smolinka III, Trześń I, Osobnica I

¹⁹ Dot. obszarów: Nowa Biała I, Mirowo XIX, Wólka Zapółowska.

- e) W jednym z badanych obszarów²⁰ jego położenie widoczne w części mapowej systemu MIDAS było rozbieżne z lokalizacją wskazaną w dokumentacji stanowiącej podstawę wpisu do ROG. Ponadto status tego obszaru górniczego widoczny w części mapowej systemu MIDAS był różny od informacji widocznej w części mapowej tego systemu. Powyższe zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.
- f) Przebieg granicy obszaru górniczego Piekary²¹, położonego w gminie Udanin (powiat średzki, województwo dolnośląskie), wyznaczonej na podstawie współrzędnych zawartych w decyzji o udzieleniu koncesji oraz wskazanych w tabeli współrzędnych punktów załamania granic obszaru górniczego, zamieszczonej na mapie obszaru i terenu górniczego, stanowiącej załącznik do decyzji o udzieleniu koncesji, był rozbieżny z przebiegiem granicy widocznej na tej mapie.

(akta kontroli str. 556-566)

Kierownik Zakładu Geologii Złóżowej i Gospodarczej wyjaśnił m.in., że: *rejestr obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla nie wyznacza granic obszarów i terenów górniczych. Prowadzi rejestr danych opisowych i przestrzennych dotyczących obszarów i terenów górniczych. Organy koncesyjne wyznaczają granice obszarów i terenów górniczych oraz podają ich współrzędne. Koncesja jest dokumentem, w którym organ wyznacza obszar i teren górniczy, zatem na podstawie tego dokumentu rejestrowane są obszary i tereny górnicze, w tym obszar i teren górniczy Piekary położony w gm. Udanin (pow. średzki, woj. śląskie). Mapa stanowi graficzny załącznik do koncesji.*

Wyjaśnił ponadto, że: *rejestr nie posiada kompetencji (brak podstaw prawnych) do stwierdzania poprawności granic obszarów i terenów górniczych wyznaczanych przez organy koncesyjne, oraz że: w przypadku stwierdzonych błędów w dokumentach, które uniemożliwiają rejestrację obszarów górniczych lub wprowadzenie zmian we wpisach, sprawy są zgłaszane organom koncesyjnym zarówno na bieżąco jak i w wyniku prowadzonej weryfikacji z przekonaniem, że organy podejmą właściwe działania celem wyeliminowania zgłoszonych niezgodności.*

(akta kontroli str. 577-578)

Informacje o zidentyfikowanych miejscach nielegalnej eksploatacji kopalni²² zostały przez PIG przekazane w 2021 r. do Wyższego Urzędu Górniczego, dziewięciu Okręgowych Urzędów Górniczych (OUG), Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz niektórych starostów i prezydentów miast²³. Informacje te nie zostały przekazane do Okręgowego Urzędu Górniczego w Krośnie i w Warszawie. O przekazaniu powyższych danych informowane było również Ministerstwo Klimatu i Środowiska²⁴.

(akta kontroli str. 584-613)

Kierownik Zakładu Geologii Środowiskowej wyjaśniła, że pisma w sprawie realizowanego projektu zostały wysłane do tych OUG, dla których uzyskano materiały z powiatów objętych pracami w 2019 r. W tym roku obszary, dla których

²⁰ Dot. obszaru Olszany VI.

²¹ Obszar widoczny w części mapowej systemu MIDAS.

²² W ramach zadania MOEK.

²³ Łącznie 59 powiatów i miast na prawach powiatu w siedmiu województwach.

²⁴ Departament Nadzoru Geologicznego i Polityki Surowcowej (dalej: DNGiPS).

właściwym miejscowo były OUG w Warszawie i w Krośnie, nie były przedmiotem prac. Wskazała również, że dla tych OUG w 2022 r. przygotowane zostały zestawy danych uzyskanych w projekcie MOEK, jednak wstrzymano się z ich przekazaniem z uwagi na trwające wówczas uzgodnienia z DNGiPS w sprawie kontynuacji projektu oraz ustalenia formy współpracy z organami nadzoru górniczego. Do OUG w Warszawie przekazane zostały informacje o stwierdzonych rażących przypadkach wydobywania kopaliny bez wymaganej koncesji w powiecie sokołowskim.

W zakresie przekazania informacji o wynikach realizowanego projektu MOEK urzędowi marszałkowskiemu, Kierownik Zakładu Geologii Środowiskowej wyjaśniła, że jednostki te zostały poinformowane o projekcie, jego efektach oraz formie udostępnienia danych podczas szkolenia dla pracowników wojewódzkiej administracji geologicznej zorganizowanego w dniach 13-14 października 2021 r. Taka forma informowania została przyjęta z uwagi na niewielką liczbę zarejestrowanych nieprawidłowości na złożach podlegających kompetencjom koncesyjnym Marszałków (12 wyrobisk w 2019 r.).

(akta kontroli str. 616-617)

Z wyjaśnień Kierownik Zakładu Geologii Środowiskowej wynika, że z uwagi na różny poziom zaawansowania merytorycznego samorządowej administracji geologicznej szczebla powiatowego, w PIG opracowane zostały, w formie raportu, zbiorcze informacje dla każdego z powiatów, o wynikach zadania MOEK. Zostały one opatrzone wskazówkami dla administracji geologicznej, wskazano także zagadnienia wymagające interwencji organów nadzoru górniczego lub też innych właściwych organów (z uwagi na stwierdzone nielegalne składowanie odpadów w wyrobiskach).

Kierownik Zakładu Geologii Środowiskowej wskazała, że bezpośrednio przekazanie tych raportów do starostw powiatowych wykonano jednokrotnie, obejmując wysyłką tylko te z powiatów, dla których uzyskano kompletne dane o nielegalnej eksploatacji kopaliny. Jednakże z uwagi na „zerowy” odzew z tych jednostek oraz w związku z bieżącym kontaktem wykonawców zadania MOEK z pracownikami administracji geologicznej realizowanym w ramach projektu pn. *Geologia Samorządowa serwis informacyjno-edukacyjny PIG-PIB w zakresie geologii, górnictwa, ochrony środowiska, administracji i przepisów prawa*, w PIG poprzestano na zamieszczeniu informacji o zadaniu na stronie internetowej projektu geologia samorządowa²⁵. Kierownik poinformowała również, że mimo podjętych kroków rozpowszechniających, w sprawie efektów zadania kontakt ze strony geologów powiatowych został nawiązany z PIG trzykrotnie.

(akta kontroli str. 616-617)

W okresie objętym kontrolą w PIG podejmowano działania edukacyjne i informacyjne dotyczące m.in. problemu nielegalnej eksploatacji kopaliny. W ramach realizowanego projektu pn. *Geologia Samorządowa serwis informacyjno-edukacyjny PIG-PIB w zakresie geologii, górnictwa, ochrony środowiska, administracji i przepisów prawa*, na stronie internetowej PIG²⁶ utworzony został serwis informacyjno-edukacyjny *Geologia Samorządowa*, którego głównym celem było m.in. wsparcie merytoryczne jego użytkowników oraz dostarczenie bieżących informacji z dziedziny geologii, górnictwa, ochrony środowiska i przepisów prawa, wzrost efektywności działania pracowników administracji geologicznej poprzez poszerzenie wiedzy i umiejętności zawodowych.

²⁵<https://www.pgi.gov.pl/geologia-samorzadowa/news-gs/12901-monitoring-odkrywkowej-eksploatacji-kopalin.html>

²⁶ <https://www.pgi.gov.pl/geologia-samorzadowa/start> (dostęp w dniu 22.03.2023 r.).

W ramach tego serwisu wydzielone zostały bloki tematyczne m.in.:

- *Ekspert odpowiada*, w którym zamieszczone zostały odpowiedzi na pytania przesłane przez przedstawicieli administracji geologicznej pogrupowane w kategoriach: geologia złóż, górnictwo, geologia inżynierska, hydrogeologia, ochrona środowiska, ruchy masowe ziemi, prawo geologiczne i górnicze, kodeks postępowania administracyjnego, informacja geologiczna, uprawnienia geologiczne, planowanie i zagospodarowanie przestrzenne;
- *Geologia*, w którym prezentowane były ogólne informacje na temat budowy geologicznej Polski i zasobów kopalin;
- *Prawo*, w którym prezentowano odniesienia do obowiązujących aktów prawnych oraz orzeczeń sądowych z zakresu prawa geologicznego i górniczego oraz rekultywacji gruntów rolnych i leśnych;
- *Górnictwo*, w którym zamieszczono informacje o Rejestrze Obszarów Górniczych oraz eksploatacji złóż, w tym również nielegalnej eksploatacji, wydobyciu kopalin na potrzeby własne oraz o ochronie i racjonalnym wykorzystywaniu złóż kopalin.

(akta kontroli str. 641-646, 662-690, 694-696, 701-702)

W PIG realizowano również inne działania informacyjno-edukacyjne wskazujące na problem nielegalnej eksploatacji kopalin oraz prezentujące wyniki zrealizowanego projektu MOEK. Problematyka tego zagadnienia poruszana była przez pracowników PIG zarówno w wystąpieniach konferencyjnych, w trakcie szkoleń m.in. dla pracowników administracji geologicznej, jak również w artykułach naukowych publikowanych w Przeglądzie Geologicznym²⁷. Ponadto w ramach prowadzonej współpracy z jednostkami administracji geologicznej podczas realizowanych projektów MOEK i Geologia samorządowa, PIG na stronie internetowej Instytutu, w zakładce aktualności publikował informacje m.in. o wynikach projektu.

(akta kontroli str. 632-633)

Z inicjatywy PIG podjęto próby współpracy z organami nadzoru górniczego. W dniu 29 lipca 2021 r. odbyła się wideokonferencja z udziałem dyrekcji PIG oraz wiceprezesa Wyższego Urzędu Górniczego dotycząca pism wysyłanych przez PIG²⁸ do niektórych OUG informujących o wynikach opracowań Instytutu dotyczących nielegalnej eksploatacji kopalin. Pismem z dnia 9 sierpnia 2021 r. Prezes WUG poinformował Dyrektora Instytutu, że: *udostępniony materiał budzi wiele pytań i w obecnym kształcie nie może być wykorzystany do podjęcia działań zgodnie z kompetencjami organu nadzoru górniczego. (...) Udostępnione przez PIG informacje niestety nie zawierają danych sprawców nielegalnych eksploatacji, umożliwiających ich identyfikację, a w konsekwencji wszczęcie postępowań administracyjnych nie może być dokonane. Ponadto, wizje terenowe – przeprowadzone po otrzymaniu Państwa pism – przez pracowników organów nadzoru górniczego wykazały, że wskazane przez pracowników PIG lokalizacje bardzo często noszą ślady „starej” eksploatacji i nie dają powodów rozpoczęcia czasochłonnej i kosztownej procedury ustalenia sprawcy i naliczenia opłaty*

²⁷ Przegląd Geologiczny jest miesięcznikiem wydawanym przez PIG-PIB adresowanym przede wszystkim do środowiska geologów i specjalistów z pokrewnych dziedzin nauki. Publikowaną są w nim recenzowane artykuły naukowe, w tym przeglądowe i metodyczne, ale także artykuły informacyjne, materiały gospodarcze, ekonomiczne, organizacyjne, prawne i dotyczące działalności administracji geologicznej. Czasopismo dostępne jest na stronie internetowej PIG <https://www.pgi.gov.pl/oferta-inst/wydawnictwa/czasopisma/przeglad-geologiczny.html>.

²⁸ Pisma z dnia 26 marca 2021 r. skierowane do dyrektorów OUG w Gdańsku, Gliwicach, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Poznaniu i Rybniku.

podwyższonej. W związku z powyższym, udostępnione przez Państwa materiały nie pozwalają w sposób jednoznaczny uznawać wskazanych przez Państwa lokalizacji za miejsca prowadzenia nielegalnej eksploatacji kopalin. Natomiast uwagi dotyczące nieprawidłowości w prowadzonej działalności przez czynne zakłady górnicze będą wykorzystane w ustawowej działalności organów nadzoru górniczego związanej z nadzorem i kontrolą nad ruchem zakładów górniczych. W odpowiedzi²⁹ Dyrektor PIG wyraził gotowość podjęcia wspólnych działań ukierunkowanych na skuteczne zahamowanie i minimalizację negatywnych skutków eksploatacji prowadzonej bez wymaganej koncesji albo bez zatwierdzonego lub podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych. Pomimo spotkania przedstawicieli Instytutu oraz WUG, które odbyło się w dniu 27 lipca 2022 r. do zakończenia kontroli NIK³⁰ nie wypracowano zasad współpracy i wymiany informacji pomiędzy organami nadzoru górniczego a Instytutem. Problem ten był sygnalizowany do Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

(akta kontroli str. 108-506, 528-555)

Dyrektor wyjaśnił: (...) jest to zagadnienie niezależne od PIG-PIB, które bez podjęcia odgórnych działań międzyresortowych oraz legislacyjnych może być trudne do rozwiązania. PIG-PIB wielokrotnie proponował zarządowi nadzoru górniczego współpracę oraz możliwość wsparcia nadzoru górniczego przez państwową służbę geologiczną, jednak składane propozycje zostały dotąd bez konstruktywnej odpowiedzi i podjętych sugerowanych działań.

(akta kontroli str. 86-87)

Z wyjaśnień udzielonych przez Dyrektora wynika, że istotny problem w przeciwdziałaniu nielegalnej eksploatacji kopalin stanowi współpraca z organami nadzoru górniczego. Dyrektor wyjaśnił: (...) Kolejnym utrudnieniem zewnętrznym, dotyczącym nie tylko zdania MOEK, ale również innych zadań realizowanych w terenie, jest brak uprawnień dla pracowników psg, analogicznych do nadanych pracownikom państwowej służby hydrogeologicznej ustawą Prawo wodne art. 383. W świetle rosnącej prawnej świadomości społecznej, służbowa obecność w terenie, równoznaczna z wchodzeniem na obszary będące własnością osób prywatnych, przedsiębiorców, zakładów przemysłowych, czy terenów będących pod zarządem innych instytucji (np. lasy państwowe), wymaga skutecznych, jednoznacznych zapisów prawnych, dających możliwość legalnego wywiązywania się z obowiązków. Bez nadania takiej litery prawnej psg są coraz bardziej narażeni na ryzyko łamania przepisów i ich konsekwencje, a także nie są prawnie chronieni podczas pełnienia obowiązków służbowych. W przypadku zadania MOEK w świetle braku tego typu uprawnień zadbano o wyposażenie pracowników psg w pisma uwierzytelniające ministra właściwego ds. środowiska oraz Dyrektora PIG-PIB, a także legitymacje służbowe oraz odzież wierzchnią z logo PIG-PIB.

(akta kontroli str. 86-87)

Kierownik tematu MOEK wskazała, że podczas realizacji zadania nie występowały problemy o charakterze wewnętrznym. Wyjaśniła: Można powiedzieć, że entuzjazm zespołu koordynacyjnego i realizatorów przełożył się na wykonanie większego zakresu niż określono w karcie zadania i w umowie PIG/NFOŚiGW. Poza efektem rzeczowym jakim jest baza danych dla całego kraju powstały także komplety materiałów składające się na opracowania dla wszystkich powiatów: Raport opisowy wraz z kompletem załączników. Wartością dodaną jest także oprogramowanie automatyzujące analizę zdjęć satelitarnych i lotniczych, stworzone na indywidualne

²⁹ Pismo z dnia 4 października 2021 r.

³⁰ 12 maja 2023 r.

potrzeby monitoringu powierzchni ziemi pod kątem odkrywkowej eksploatacji kopalini. W realizacji zadania nie przeszkodził także lockdown, chociaż spowodował sumarycznie minimum półroczne zablokowanie prac terenowych. Wskazała, że problematyczny okazał się brak współpracy z nadzorem górniczym oraz brak uprawnień dla terenowych pracowników PIG: Wydaje się, że do klasy utrudnień zewnętrznych można zakwalifikować nieudane próby współpracy z nadzorem górniczym, a bez wątplenia taka współpraca mogłaby przynieść korzyści w uporządkowaniu gospodarki kopaliniami w naszym kraju. Na pewno korzystne byłoby legislacyjne i instytucjonalne uwzględnienie potencjału państwowej służby geologicznej w tym obszarze. Realizatorzy zadania zwracali także uwagę, że ich obecność w terenie poparta jedynie listami uwierzytelniającymi od Ministra KiŚ oraz Dyrektora Instytutu nie równoważą braku prawnych uprawnień dla terenowych pracowników psg. Z tego powodu oraz z uwagi na bezpieczeństwo pracowników na wszystkich szkoleniach podkreślano, że w lokalizacje niebezpieczne, ogrodzone, lub wzbudzające niepokój nie należy wchodzić. W takich przypadkach wyrobiska były ewidencjonowane, ale zaznaczano w nich, że wizja terenowa nie odbyła się.

(akta kontroli str. 103-106)

Instytut sygnalizował problemy związane z niekontrolowanym ubytkiem zasobów kopalini do Ministerstwa Klimatu i Środowiska. Dyrektor wyjaśnił: (...) Zadanie MOEK zgłoszone przez PIG jako propozycja osobnego zadania psg przedłożona ministrowi właściwemu ds. środowiska jest tego pierwszym dowodem. Zadanie to PIG zgłaszała do planu pracy jako propozycję od 2017 r. W 2018 r. zostało zaakceptowane do realizacji i rozpoczęto je od 2019 r. PIG przygotował również analizę czynników mających wpływ na narastanie tego problemu w kraju. Analiza ta została przesłana drogą email do opiekuna zadania MOEK w DNGiPS MKiŚ [Departament Nadzoru Geologicznego i Polityki Surowcowej-przyp. NIK]. (...) Dodatkowo PIG zorganizował także wyjazd terenowy z udziałem pracowników DNGiPS do powiatu sokołowskiego. Było to terenowe posiedzenie Komisji Odbiorów Geologicznych poświęcone odbiorowi prac zespołu realizatorów MOEK wykonanych w powiecie sokołowskim. Była to idealna okazja, by pracownikom Ministerstwa przedstawić skalę problemów w terenie. Z pracownikami tymi zespół realizatorów był i jest w stałym kontakcie, mającym obecnie na celu ustalenie zakresu i formy kontynuacji zadania MOEK.

(akta kontroli str. 86-87)

Podczas realizacji MOEK zgłaszano do Ministerstwa Klimatu i Środowiska szereg postulatów wymagających zmiany przepisów prawa. Dotyczyły one m.in.:

- braku uprawnień pracowników psg do prac terenowych na nieruchomościach innych niż wskazane w art. 153 ust. 2 pgg;
- wykorzystania podczas realizacji zadań psg bezałogowych statków powietrznych;
- zmiany przepisów w zakresie stawki za nielegalnie wydobyta kopalinę;
- doprecyzowania przepisów budowlanych, wodnoprawnych, rekultywacyjnych w kontekście nielegalnego wydobycia kopalini;
- uproszczenia procedur uzyskania koncesji na eksploatację kruszywa na inwestycje publiczne;
- zabezpieczenia miejsc nielegalnej eksploatacji przed dostępem mieszkańców i dalszą eksploatacją;
- wprowadzenie rozwiązań prawnych umożliwiających organom administracji publicznej nałożenie obowiązku rekultywacji;

- przypisania właścicielom działek odpowiedzialności za nielegalne wydobycie kopaliny.

(akta kontroli str. 86-87)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nierzetelnym prowadzeniu ROG, gdyż:

- a) 11 spośród 21³¹ obszarów górniczych, zostało wpisanych do ROG, wykreślonych lub dokonano w nich zmian, z przekroczeniem 14-dniowego terminu, przy czym przekroczenie to wyniosło od 2 do 20 dni. Było to niezgodne z § 9, § 11 pkt 1 oraz § 10 pkt 2 w związku z § 9 rozporządzenia w sprawie ROG, zgodnie z którym prowadzący rejestr dokonuje wpisu danych do księgi rejestrowej, wykreśla obszar górniczy z rejestru oraz dokonuje zmian w księdze rejestrowej w terminie 14 dni od dnia otrzymania kompletu dokumentów będących podstawą wpisu lub otrzymania decyzji o wygaśnięciu albo cofnięciu koncesji.

(akta kontroli str. 556-559)

Kierownik Zakładu Geologii Żyłowej i Gospodarczej wyjaśnił, że: *niedotrzymanie 14-dniowego terminu wpisu dokumentów przesłanych do rejestru obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla (ROG) wynikało z liczby spraw wpływających i realizowanych przez ROG, ograniczonego składu osobowego oraz częstej fluktuacji pracowników. Ponadto, realizacja 8 z 11 wskazanych przypadków, dodatkowo miała miejsce w czasie procedowania 207 zaświadczeń dotyczących koncesji wydanych dla złóż węglowodorów, wydanych przez Ministra Klimatu i Środowiska, które zostały przesłane do rejestru w dniach: 10.01.-28.02.2023 r.*

(akta kontroli str. 576)

- b) Położenie i status obszaru górniczego Olszany VI widoczne w części mapowej systemu MIDAS były niezgodne z lokalizacją obszaru wskazaną w dokumentacji stanowiącej podstawę wpisu do rejestru oraz statusem wynikającym z części opisowej tego systemu.

(akta kontroli str. 556-559)

Kierownik Zakładu Geologii Żyłowej i Gospodarczej wyjaśnił, że: *organ koncesyjny w decyzji koncesyjnej oraz na mapie obszaru i terenu górniczego wyznaczył współrzędne, które błędnie lokalizowały obszar i teren górniczy w gminie Bodzentyn w województwie świętokrzyskim zamiast w gminie Jasieniec w województwie mazowieckim. Dane obszaru i terenu górniczego zostały wpisane do księgi rejestrowej oraz do bazy MIDAS na podstawie dokumentów przekazanych przez organ koncesyjny. Migracja danych opisowych i przestrzennych obszarów i terenów górniczych do nowej wersji bazy MIDAS w 2012 r. spowodowała, że część danych nie została przeniesiona poprawnie. Wśród tych błędnie przeniesionych danych znajdowały się dane przestrzenne obszaru i terenu górniczego Olszany VI, który mimo iż posiadał status zniesiony w części opisowej bazy, w części graficznej jego kontury zostały błędnie przeniesione jako aktualne. Przedmiotowy błąd został skorygowany, kontury obszaru i terenu górniczego Olszany VI posiadają status zniesiony.*

(akta kontroli str. 577)

³¹ Na podstawie próby kontrolnej 40 obszarów górniczych.

- c) Terminy ważności koncesji udzielonych dla obszarów górniczych: Nowa Biąła I, Mirowo XIX i Wólka Zapałowska, wskazane w części opisowej i mapowej systemu MIDAS były rozbieżne.

Kierownik Zakładu Geologii Żyłowej i Gospodarczej wyjaśnił, że: *niezgodności w terminach ważności koncesji udzielonych dla obszarów górniczych: Nowa Biąła I, Mirowo XIX i Wólka Zapałowska zaistniałe między częścią opisową i mapową systemu MIDAS, w odniesieniu do dokumentów zgromadzonych w archiwum rejestru były omyłkami pisarskimi i zostały skorygowane.*

(akta kontroli str. 578)

IV. Uwagi i wnioski

Wniosek

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia wniosek o rzetelne prowadzenie ROG poprzez terminowe wpisywanie/wykreślanie obszarów górniczych lub dokonywanie w nim zmian oraz bieżące wyjaśnianie zaistniałych rozbieżności z organami koncesyjnymi, w przypadku otrzymywania nierzetelnych danych.

Uwagi

NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce,   maja 2023 r.

Kontrolerzy
Kinga Komenda
specjalista kp.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walenzik

.....
podpis

.....
podpis

Łukasz Pieńkowski
starszy inspektor kp.

.....
podpis